

การพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพสื่อวิดีโอทัศนบนสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจัดฟัน สำหรับวัยรุ่น: กรณีศึกษาในนักเรียน 2 โรงเรียน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

Development and Evaluation of the Efficiency of an Online Social Media Video to Promote Knowledge about Orthodontic Treatment in Adolescents : A Case Study of Students in Two Schools in Amphoe Muang Chiang Mai

ธนพรรณ วัฒนชัย¹, ปิยะนารถ จาติเกตุ², ขฤณ ถนอมกิตติ³, ธนพล แสงอาสภวิริยะ³, นมิตา หวังช็อกุล³,
ประภาสินี ศรีสุคนธ์มิตร³, วาริธร ตั้งตระกูลเจริญ³, ศรีธนาพร ศรีสกุลนนท์³

¹สาขาวิชาทันตกรรมจัดฟัน ภาควิชาทันตกรรมจัดฟันและทันตกรรมสำหรับเด็ก คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

²ภาควิชาทันตกรรมครอบครัวและชุมชน คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

³นักศึกษาคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Tanapan Wattanachai¹, Piyanart Chatiket², Khlin Tanomkitti³, Thanapol Sangadsapaviriya³,
Namita Wangsuekul³, Prapasinee Srisukontamir³, Waritorn Tangtrakooljaroen³, Srihanaporn Srisakulnont³

¹Division of Orthodontics, Department of Orthodontics and Pediatric Dentistry, Faculty of Dentistry, Chiang Mai University

²Department of Family and Community Dentistry, Faculty of Dentistry, Chiang Mai University

³Undergraduate Student, Faculty of Dentistry, Chiang Mai University

ชม. ทันตสาร 2559; 37(2) : 135-144

CM Dent J 2016; 37(2) : 135-144

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสื่อ
วิดีโอทัศนบนสังคมออนไลน์สำหรับวัยรุ่น เพื่อส่งเสริมความรู้
เกี่ยวกับการจัดฟันและเพื่อประเมินประสิทธิภาพและความ
พึงพอใจที่มีต่อสื่อ

Abstract

Objectives: The purposes of this study were
to develop a social media video to promote know-
ledge about orthodontic treatment in adolescents
and to evaluate its efficiency and audience's satis-

Corresponding Author:

ธนพรรณ วัฒนชัย

อาจารย์ ทันตแพทย์หญิง ดร. สาขาภาควิชาทันตกรรมจัดฟัน
ภาควิชาทันตกรรมจัดฟันและทันตกรรมสำหรับเด็ก
คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Tanapan Wattanachai

Lecturer Dr., Division of Orthodontics,
Department of Orthodontics and Pediatric Dentistry,
Faculty of Dentistry, Chiang Mai University
E-mail: tanapandent@gmail.com

วัตถุประสงค์และวิธีการ: การศึกษาแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ การพัฒนาสื่อ และการประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจที่วัยรุ่นมีต่อสื่อวีดิทัศน์บนสังคมออนไลน์ โดยการพัฒนาสื่อที่วัยรุ่นเลือกใช้คือสื่อวีดิทัศน์ประเภทคลิปวิดีโอ ผ่านช่องทางการสื่อสารคือยูทูบ โดยจัดวางเนื้อหาและออกแบบรูปแบบการนำเสนอในลักษณะสื่อแบบตอบโต้กับผู้ใช้ โดยสามารถเลือกเรื่องราวที่จะเกิดขึ้นต่อไปผ่านตัวเลือกในสื่อ หลังจากนั้นนำสื่อไปประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจโดยแบบสอบถาม ในกลุ่มตัวอย่างที่เลือกแบบเจาะจง คือ กลุ่มวัยรุ่น อายุ 16-18 ปี จำนวน 60 คน โดยทำแบบสอบถาม 2 ชุด คือ 1) แบบประเมินเพื่อวัดประสิทธิภาพคือแบบประเมินความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดฟัน มีคะแนนเต็ม 12 คะแนน และแบบประเมินทัศนคติที่เหมาะสมเกี่ยวกับการจัดฟัน จำนวน 18 ข้อ ข้อละ 5 คะแนน โดยวัดก่อนและหลังชมสื่อ 2) แบบประเมินความพึงพอใจต่อสื่อซึ่งมีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ การดำเนินเรื่อง รายละเอียดของสื่อประโยชน์ของสื่อ และความพึงพอใจโดยภาพรวม โดยแต่ละด้านมีคะแนนเต็ม 5 คะแนน ทั้งนี้ แบบสอบถามและแบบประเมินมีการทดสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่านและทดสอบความเข้าใจต่อคำถามในกลุ่มวัยรุ่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างก่อนนำไปใช้จริง วิเคราะห์ผลการประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงวิเคราะห์ด้วยการทดสอบที

ผลการศึกษา: หลังการชมสื่อพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดฟันเพิ่มขึ้นแตกต่างจากก่อนชมสื่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) และมีคะแนนทัศนคติที่เหมาะสมเกี่ยวกับการจัดฟันเพิ่มขึ้นแตกต่างจากก่อนชมสื่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) นอกจากนั้นยังพบว่าค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การดำเนินเรื่อง (4.544 ± 0.523) รายละเอียดของสื่อ (4.446 ± 0.471) ประโยชน์ของสื่อ (4.571 ± 0.618) และความพึงพอใจโดยภาพรวม (4.537 ± 0.506)

faction

Materials and Methods: This study comprised two sessions. The first session consisted of the production of an interactive video designed to be launched on the social media Youtube website to promote correct knowledge about orthodontic treatment for adolescent audiences. The second session consisted of the evaluation of the audiences' correct knowledge in orthodontic treatment and their satisfaction via questionnaires. The sample for this study consisted of 60 adolescents (16-18 years). The first questionnaire consisted of two parts. Part I was used to assess the audiences' correct knowledge about orthodontic treatment in adolescents (total score 12 points), and to assess the audiences' attitude to orthodontic treatment (total score 90 points) before and after watching the video. This questionnaire was administered before and after showing the video. Part II was used to evaluate the audiences' satisfaction towards this video from four aspects: story continuity, content, benefit and overall satisfaction. This questionnaire was administered only after showing the video. The content validity of the questionnaire was approved by two experts, and tested in similar but separate samples. Data were analyzed using descriptive statistics and the Paired T-test.

Results: The audiences' correct knowledge about orthodontic treatment in adolescents and attitude score were statistically significantly improved after watching the video ($p < .001$). The audiences' mean satisfaction scores were high (score 4 of 5) for all four aspects: story continuity (4.544 ± 0.523), content (4.446 ± 0.471), benefit (4.571 ± 0.618) and overall satisfaction (4.537 ± 0.506).

บทสรุป: กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อสื่อที่พัฒนาขึ้น และมีความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้น รวมทั้งมีทัศนคติที่เหมาะสมเกี่ยวกับการจัดฟันเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: สื่อสังคมออนไลน์ วัยรุ่น จัดฟัน ประสิทธิภาพ ความพึงพอใจ

บทนำ

ปัจจุบันประชาชนจำนวนมากโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นให้ความสนใจเกี่ยวกับการจัดฟัน และได้แสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดฟันจากหลายแหล่งซึ่งทันตแพทย์จัดฟันและทันตแพทย์ทั่วไปเป็นบุคลากรหลักในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับทันตกรรมจัดฟัน อาทิ ความจำเป็นในการจัดฟันแผนการรักษา และขั้นตอนการรักษา แต่ข้อมูลที่วัยรุ่นต้องการมักจะเป็นในเรื่องของค่าใช้จ่ายและมุมมองในเรื่องความสวยงามเป็นหลัก ทำให้สารที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อไม่ตรงกับความต้องการของผู้รับเกิดเป็นช่องว่างทางการสื่อสาร (Information Gap) ส่งผลให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการจัดฟันตามมา^(1,2,3)

กลุ่มผู้ให้ความสนใจเกี่ยวกับการจัดฟันมักเป็นกลุ่มวัยรุ่น โดยวัยรุ่นหรือ Adolescence หมายถึง ภาวะการเจริญเติบโต หรือการเติบโตไปสู่วุฒิภาวะ⁽⁴⁾ โดยเป็นประชากรช่วงอายุระหว่าง 11-21 ปี⁽⁵⁾ ซึ่งธรรมชาติของวัยรุ่นนั้นจะเริ่มค้นหาอัตลักษณ์ของตนเองโดยการสร้างการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน จึงมักจะสนใจและดูแลเอาใจใส่รูปร่างและบุคลิกภาพของตนมากขึ้น^(2,6,7) จึงพบว่าประชากรกลุ่มนี้แสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดฟันมาก⁽²⁾

การจัดฟัน หรือทันตกรรมจัดฟันนั้นหมายถึง การให้คำแนะนำ การป้องกันและการรักษาการสบฟันที่ผิดปกติ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างฟันและกระดูกขากรรไกร ตลอดจนการสบฟัน และการทำหน้าที่บดเคี้ยวที่เป็นปกติ^(8,9,10) ซึ่งการรักษาทางทันตกรรมจัดฟันที่ประสบความสำเร็จนั้น ประกอบด้วยหลายปัจจัยทั้งทันตแพทย์และผู้ป่วยเป็นสำคัญ⁽¹¹⁾

การจัดฟันแฟชั่นหมายถึง การพยายามใส่เครื่องมือที่เลียนแบบการจัดฟันแบบติดแน่น ที่ทันตแพทย์ใช้ในการรักษาผู้ป่วย ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อความสวยงามหรือความ

Conclusions: The sample audiences were satisfied with this video. They had better understanding regarding orthodontic treatment in adolescents after watching the video as well as improved attitude towards the orthodontic treatment.

Keywords: social media, adolescents, orthodontics, efficiency, satisfaction

โก้⁽¹⁾ โดยสาเหตุของการจัดฟันแฟชั่นของวัยรุ่นมีได้หลายสาเหตุ สาเหตุหนึ่งอาจเกิดจากช่องว่างของการสื่อสารระหว่างทันตแพทย์กับผู้ป่วยวัยรุ่นที่ต้องการจัดฟันเพื่อแฟชั่น⁽²⁾

ในมุมมองของทันตแพทย์ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการรักษาทางทันตกรรมจัดฟันเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาการสบฟันและการบดเคี้ยวที่ผิดปกติ ทำให้ฟันทำหน้าที่บดเคี้ยวได้ดีขึ้น⁽²⁾ แต่โซ่การจัดฟันจะมีเพียงข้อดีเท่านั้น ข้อเสียหรือผลข้างเคียงที่ต้องพึงระวังก็มีเช่นกัน เช่น ความเสี่ยงในการเกิดฟันผุและเหงือกอักเสบระหว่างการใส่เครื่องมือจัดฟัน, ความเสี่ยงในการเกิดรากฟันละลาย และการคืนกลับของฟันในกรณีที่คนไข้ไม่ใส่เครื่องมือคงสภาพตามคำแนะนำของทันตแพทย์ แต่ในมุมมองของกลุ่มวัยรุ่นส่วนใหญ่มักมองว่าการจัดฟันจะช่วยทำให้ดูสวยขึ้น, พัฒนาคติภาพ, เสริมสร้างเชื่อมั่น และทำให้รู้สึกว่าได้ทำตามกลุ่มเพื่อน เป็นการตามกระแสแฟชั่นโดยไม่ตระหนักถึงผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดฟัน ได้แก่ ความเจ็บปวดระหว่างขั้นตอนการรักษา, ความลำบากในการรับประทานอาหาร อีกทั้งการจัดฟันยังมีค่าใช้จ่ายที่แพง ซึ่งจะเห็นได้ว่ากลุ่มวัยรุ่นให้ความสำคัญเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ในทางทันตกรรมจัดฟันแตกต่างจากกลุ่มทันตแพทย์อย่างชัดเจน^(2,12) ประกอบกับวัยรุ่นมีทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับการจัดฟันว่าเป็นการได้ทำตามกลุ่มเพื่อนและตามกระแสแฟชั่น ส่งผลให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการจัดฟัน เช่น การจัดฟันโดยไม่จำเป็นซึ่งสามารถนำไปสู่การจัดฟันแฟชั่นตามมา⁽²⁾

ความพยายามในการแสวงหาข้อมูลการจัดฟันของวัยรุ่นในช่วงอายุดังกล่าว คือกลุ่มวัยรุ่นในยุค generation Z ที่เกิดในปี พ.ศ. 2538-2555 ผู้ซึ่งเติบโตมาในยุคของเทคโนโลยีและมีการเข้าถึงสื่อต่างๆ รอบตัวผ่านอินเทอร์เน็ตอย่างรวดเร็ว